

Kolde dage og varme nætter i Graz

På Studieophold i Steiermark, Østrig

"Send mig et sted hen, hvor jeg kan lære tysk og tjene penge", bad jeg min studievejleder. Jeg anede ikke, hvor byen Graz lå, og havde ikke den fjerneste idé om, hvad hverken Obstler, Mahlzeit eller Gösser var for noget. Jeg vidste heller ikke, at mere end hver tiende indbygger i byen var studerende, og at jeg var på vej ned til et halvt år med forrygende fester med øl, frivole studiner og sækkepibemusik. Tag med, når Jakob Øster tilbringer et efterårssemester i erhvervspraktik i Østrig.

TEKST: JAKOB ØSTER

FOTO: JAKOB ØSTER OG WIKIPEDIA

Billede øverst: Grazer Rathaus. Foran rådhuset står en særdeles velbesøgt pølsevogn, der langer et utal af schnitzler, Leberkäsesemmelere og andre mærkværdigheder over disken.

Billede til venstre: Graz' vartegn Glockenturm troner fra det 500 meter høje Schloßberg over byen, der har en af Europas bedst bevarede gamle bydele.

"Herr Öster nehme ich an?". Lidt nervøs betragtede jeg den rødskæggede mand med de venlige øjne, der talte til mig med syngende, nasal dialekt. Med fremstrakt hånd kom han mig i møde på det kontor, jeg lige var blevet ført ind på. "Ich bin Dr. Herster. Ich hoffe, Sie hatten eine angenehme Reise?"

En behagelig rejse. Jovist. En time tidligere var jeg ankommet til banegården i Graz, hovedstaden i delstaten Steiermark og Østrigs næststørste by, hvor jeg skulle i praktikophold på virksomheden AVL. Jeg havde taget nattoget fra København ned gennem Tyskland. Nattoget havde vist sig at råde over både en bar og en flok flinke og unge mennesker. Således var jeg, da jeg stod af toget ud på formiddagen, temmelig omtåget efter den lange rejse med øl, fest og kun en smule søvn.

Dr. Mahmoud og Dr. Herster

På perronen blev jeg mødt af en arabisk udseende person, der præsenterede sig som Dr. Mahmoud. Jeg havde ingen anelse om, hvem denne Dr. Mahmoud var, men han sagde, at min vejleder Dr. Herster havde sendt ham for at hente mig, så jeg tænkte, at jeg hellere måtte følge med.

Kort efter befandt jeg mig derfor på min vejleders kontor og prøvede febrilsk at komme i tanke om nogle af de tyske ord, som mine tysklærere gennem tiderne havde påstået, at jeg nok en dag skulle få brug for. Jeg fik fremsnøvet en hilsen, mens jeg desperat prøvede at huske at sige både "Sie" og "Herr Doktor" på de rigtige tidspunkter ganske som min studievejleder hjemme i Danmark havde insisteret på, at jeg skulle.

Omtrent 30 sekunder inde i samtalen stod det mig klart, at isen havde svært ved at bære. Mine tyske sætninger flød meningsløst i alle retninger, mens verberne der alle skulle fyres af til slut hobede sig uforløste op i mit tømmermandsplagede hoved. Jeg kom konstant til at tiltale min ærværdige vejleder med "Du", og følte mig mere og mere beklemmt ved situationen.

"Es makt nets", sagde han på sin syngende steirische dialekt, men jeg var lidt i tvivl, om han mente det. Jeg overvejede, om jeg kunne vinde noget ved at smide "Herr Doktor"-

trumfen, men min antiautoritære jantelovsdanskhed forbød mig at titulere ham med hans fine titel som i øvrigt også gav mig ubehagelige associationer om en tysk nazilæge med speciale i fysisk afstraffelse.

AVL

AVL - Anstalt für Verbrennungskraftmaschinen List - modellerer, udvikler og patenterer biludstyr, hovedsageligt motorer, for en række af verdens førende bilproducenter. Som et led i mit ingeniørstudie på DTU havde en kløgtig professor på matematisk institut i Lyngby skaffet mig en praktikplads på seks måneder hos Dr. Herster i Graz. Her skulle jeg arbejde med computermodellering af nye typer udstødningsystemer med henblik på at de modeller, der klarede sig bedst i simulationer, efterfølgende skulle konstrueres som prototyper. I sidste ende skulle de, hvis de klarede en række tests, benyttes i en ny bilserie.

Jeg fandt hurtigt ud af, at det med titlerne var noget, man tog endog meget seriøst. Direktøren for det hele, Helmut List, havde naturligvis en titel, der kunne overtrumfe alle de andres. Professor dr. honoris causa var han, og tilmed søn af den hæderkronede, gamle virksomheds grundlægger. Grundlæggeren Professor Dr. Hans List var Østrigs svar på vores egen Hr. Møller. Trods sine 99 år indfandt han sig, tilbage i 1995 hvor jeg var der, stadig jævnlige på sit kontor. Selv delte jeg kontor med Dr. Mahmoud, som jeg var sikker på måtte være verdens kedeligste mand. Han kunne snildt sidde en hel dag uden at ytre et eneste ord. Undertiden kom jeg i tvivl om, han overhovedet var i live.

Alene i et fremmed land

"Grüss Gott", sagde de lokale forretningsdrivende, når jeg gik ind i deres butikker. "Auf Wiedersehen", sagde de, når jeg gik ud igen. Efter mine to første weekender gik det op for mig, at den eneste kommunikation, jeg havde haft med andre mennesker var, at vi til hinanden kunne mumle et spøjst goddag og et traditionelt på gensyn. Efter i to uger på arbejdet at have stirret på komplekse matematiske ligninger, der gav lige så meget mening som visumreglerne til Tibet, og efter to weekender uden kontakt til andre mennesker, var jeg parat til at tage hjem igen.

Jeg var godt nok begyndt at spille en aften om ugen i en lokal bordtennisklub, men dér var de andre nogle gamle reaktionære starutter, som jeg hver og én havde mistænkt for at stemme på Jörg Haider. Alligevel skulle en af dem blive mit første bud på en ven. Han var en pensioneret, ældre herre, der den tredje søndag troppede op på min adresse iført slips og habit og ledte mig tre kilometer gennem byen for at vise mig, hvor der lå et vaskeri.

Jeg var ved at blive desperat. Komplekse ligninger, tyske verber og ingen rigtige venner. Hold da kæft, hvor jeg kedede mig.

Rudi og Jonas

Så løb jeg ind i Rudi. En morgen, da jeg stod og fumlede med mit identitetskort i porten ved sikkerhedskontrollen hos AVL, stod han der og så flink ud. Rudi var også i ingeniørpraktik, udstationeret fra universitet i Linz. Rudi var mægtig. Han lånte mig en cykel. En gammel havelåge, hvor gearene var i stykker, men det gjorde ikke så meget.

Jeg hjulede rundt i hele byen og slap for at tage sporvognen, når jeg skulle fra min lille lejlighed i Elisabethnergasse og hen på jobbet. Rudi kendte en masse mennesker og alle de rigtige barer. Og han lærte mig mange af de tyske ord, som man ikke lærer på aftenskolen. To af de vigtigste var "Krügerl" og "Leberkäsesemmel".

Rudi fortalte mig også om en engelsk-østrigsk venskabsforening, der mødtes på en pub en gang om ugen. Selv om jeg hverken var engelsk eller østrigsk, tog jeg derhen. Dér mødte jeg et par flinke englændere, der havde et rockband, som jeg tog med rundt for at høre spille, og et par irske studerende, der inviterede mig med til en anden bar, hvor alle de udenlandske studerende på Erasmus-programmet mødtes en gang om ugen. På Erasmus-pubben mødte jeg Jonas fra Sverige. Han spillede bordtennis i en anden og meget bedre klub, og han blev min bedste ven og svirebror for det næste halve år. Derfra var livet en fest.

Hovedstaden i Steiermark

Barerne lå belejligt strøet rundt i Graz' romantiske gamle bydel, hvor de brostensbelagte gader snor sig fra rådhuset og op til det mægtige, pompøse

universitet og videre til den gamle tekniske højskole ikke langt derfra. De gamle sporvogne bumlede brummende gennem gaderne og udgjorde det foretrukne transportmiddel for byens mere end fyrre tusinde studerende.

Over den gamle by troner det knap 500 høje Schloßberg, hvorfra byens vartegn, det monstrøse *Glockenturm*, der mest af alt ligner et kæmpe schweizisk kukur, kan ses over hele byen. Rammerne for et semester i udlandet kunne fra da af ikke have været mere perfekte.

Tjenerne på barerne serverede altid ved bordene, og fra man sagde "*Krüger!*" til der stod en stor fadøl på ens bord, gik der sjældent ret længe. Fire til

fem aftener om ugen frekventerede jeg Graz' herlige barer og afsluttede næsten altid turene med den rituelle *Leberkäseemmel* (en sandwich der består af okse- og svinekød, bacon og løg, der er bagt i ovnen som et farsbrød) som Rudi havde lært mig.

Glad i låget krydsede jeg nat efter nat på min gamle cykel Mur-floden via *Hauptbrücke* og listede til sidst forbi luderne, der trak foran min gadedør, og op i min lille ungarlehybel af en taglejlighed i Elisabethnergasse for at prøve at nå at få en fire-fem timers søvn, inden de indviklede differentialligninger og computersimulationer igen kaldte på AVL.

Country dance og Haggis

I den engelsk-østrigske venskabsforening blev sære traditioner stolt holdt i hævd. Hvert år op mod jul stod den på både Christmas carolling i gågaden og fejring af den skotske nationaldag, St. Andrews dag. Overskuddet fra begge dele gik til velgørenhed.

St. Andrews dag skulle fejres med et arrangement med opvisning i skotsk country dance og et festmåltid bestående af lækker skotsk haggis. Desværre manglede der skotske mænd, der ikklædt kilt kunne stå for folkedansen. Susie, Lindsay og Mandy fra Skotland var af den faste overbevisning at Jonas og jeg, trods vores skandinaviske udseende, efter lidt undervisning snildt

kunne gøre det ud for et par skotter. Og man siger jo ikke nej til tre unge, søde skotske piger, der spørger, om man vil stille op til velgørende formål.

Forventningsfulde sad omtrent 60 tilskuere derfor bænkedede, da St. Andrews-dag oprandt. Vi drak et par glas whisky, og så gik det løs. Trods forudgående afteners intensiv træning er jeg sikker på, at samtlige publikummer kunne gennemskue, at et par af pladserne var besat af et par kluntede skandinaver, der havde svært ved at sætte fødderne korrekt til de høje toner fra sækkepipen. Heldigvis klappede de pligt skyldigt, da det endelig var slut, ligesom de høfligt prøvede at ligne nogle der rent faktisk nød den

fårehjerte, -hjerne og -lungestuvning, vi havde prakket dem på. Whiskyen smagte heldigvis helt som den skulle.

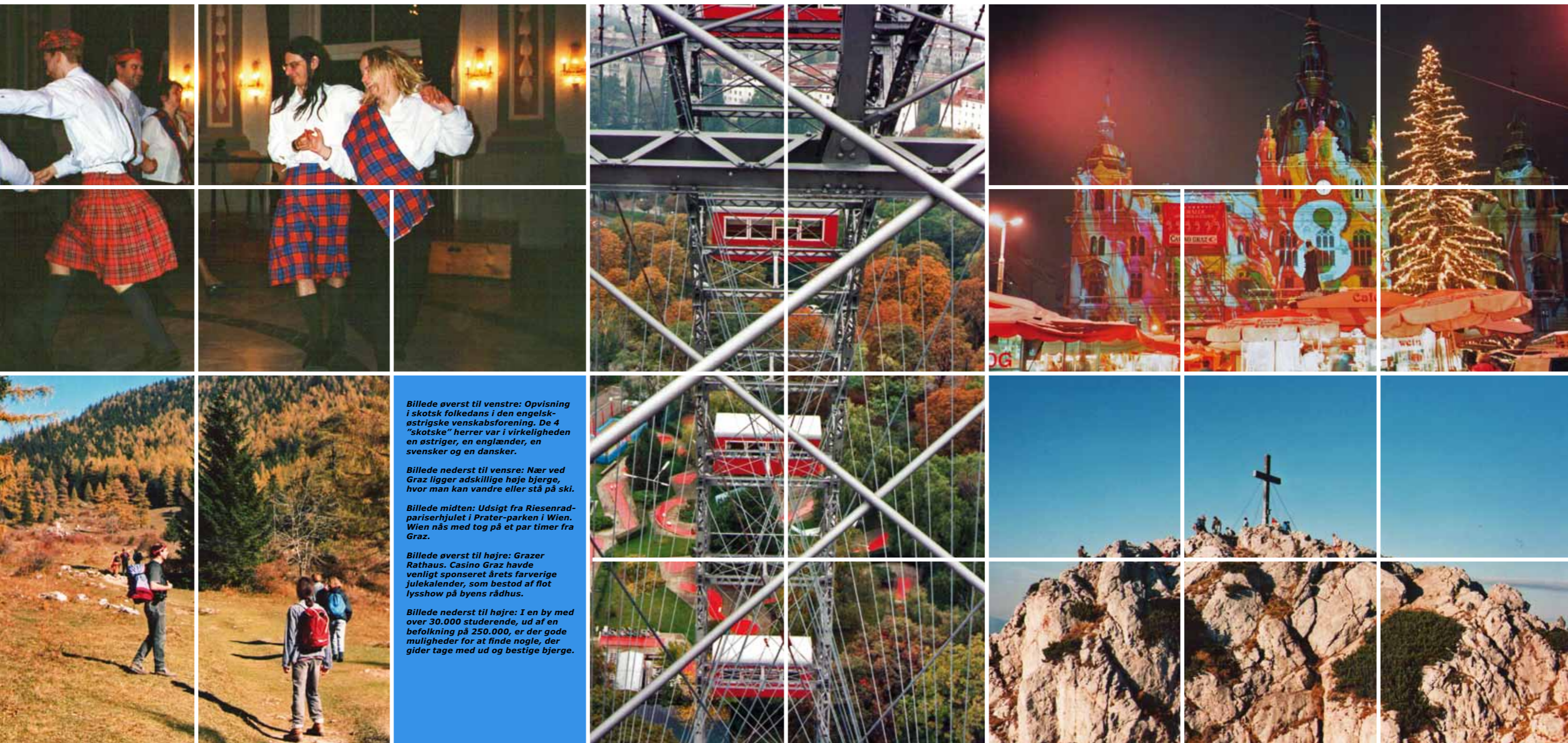
Den sidste sporvogn

Da vi skulle hjem, havde Lindsay misset den sidste sporvogn. Der kommer muligvis altid en sporvogn til, men i dette tilfælde kom den først tidligt næste morgen. Lindsay var au-pair pige hos en lokal familie med tre børn og sagde, at hun ikke havde råd til en taxa. Hun spurgte om, hun kunne sove hos mig. Jeg var ikke helt sikker på at min daværende danske kæreste ville synes, det var nogen særlig fortræffelig idé. Godt nok var hun rejst et år til USA for at studere, og jeg havde på fornemmelsen

at vores forhold sang på sidste vers. Men alligevel.

Jonas kunne slet ikke se problemet. "Det er jo bare Lindsay, og der er kun et par timer til den første sporvogn går. Det går sgu nok", sagde han.

Da vi kom hjem til mig, var det første Lindsay gjorde at tage alt tøjet af og lægge sig op i min dobbeltseng. Dobbeltseng er måske en overdrivelse for sengen var kun omkring en meter bred. Jeg slukkede lyset og lagde mig forsigtigt ved siden af hende og prøvede standhaftigt at koncentrere mig om at sove. Eller rettere jeg prøvede at undlade at fantasere om hendes nøgne krop, der lå kun få centimeter væk.

Billede øverst til venstre: Opvisning i skotsk folkedans i den engelsk-østrigske venskabsforening. De 4 "skotske" herrer var i virkeligheden en østriger, en englænder, en svensker og en dansker.

Billede nederst til venstre: Nær ved Graz ligger adskillige høje bjerge, hvor man kan vandre eller stå på ski.

Billede midten: Udsigt fra Riesenrad-pariserhjulet i Prater-parken i Wien. Wien nås med tog på et par timer fra Graz.

Billede øverst til højre: Grazer Rathaus. Casino Graz havde venligt sponsoreret årets farverige julekalender, som bestod af flot lysshow på byens rådhus.

Billede nederst til højre: I en by med over 30.000 studerende, ud af en befolkning på 250.000, er der gode muligheder for at finde nogle, der gider tage med ud og bestige bjerge.

Snart efter var der kontakt, og fra da af gik naturen selvfølgelig sin gang.

Da jeg vågnede næste morgen var Lindsay væk. På gulvet foran sengen lå en top, en bh og et par trusser, som jeg gik ud fra hun havde glemt, da hun - i sit forsøg på at nå hjem at lave morgenmad til sin familie - var hastet ud for at nå den første sporvogn. En lille skotsk pige i en sporvogn, kun iført overtøj, gennem vinterkolde Graz. Et pudsigt syn, forestillede jeg mig, inden jeg stod op og cyklede på arbejde.

**“Under frakken var hun nøgen.
“Nå, skal du med ind eller hvad?”,
spurgte hun med et smil.”**

En plasticpose med kvindeundertøj

Weekenden efter var vi til kollegiefest. Jeg ankom iført moralske skrupler og medbringende en plasticpose med kvindeundertøj. *“Gut, besser, Gösser. Österreichs bestes Bier”*. Sådan stod der på den grønne etiket på halvlitersølflaskerne, som beredvilligt blev langet over disken i kollegiebaren. Gösser er Steiermarks mest solgte øl, og dem kunne vi nå at drikke en del af til sådan en kollegiefest. Rudi havde fortalt mig, at den blandt unge mænd kun gik under sloganet *“Gösser macht er grösser”*. Vores slæng var samlet for første gang siden St. Andrews dag, og jeg havde frygtelig dårlig samvittighed, og ingen idé om hvorvidt de andre vidste, at jeg havde været sammen med Lindsay.

Ud på natten var vi kun fire tilbage i baren. Lindsay, Susie, Jonas og jeg. Stemningen var frivol og Jonas spurgte mig på svensk, om jeg havde prøvet at være sammen med to piger på en gang. *“Nej, desværre”*, sagde jeg. Det havde Jonas heller ikke, men han gad fandeme godt, sagde han.

Da jeg lidt efter kom tilbage fra wc, var Jonas og Susie forsvundet. *“De gik op på Susies værelse”*, meddelte Lindsay lakonisk. Javel ja, tænkte jeg. *“Kom vi går ud og ringer op til dem”*, sagde hun og gik ud i hallen og greb en kollegietelefon. *“Hvad laver I”* spurgte jeg Jonas, da vi fik forbindelse til telefonen oppe på kollegieværelset. *“Ja, hvad tror du vi laver?”*, svarede han smøret. Nå, for fanden, de spilder sgu da ikke tiden, tænkte jeg. Jeg gav røret til Lindsay og

luskede slukøret tilbage i baren. Med et skummelt smil på læben kom Lindsay kort efter ind til mig i baren. *“Susie spurgte, om vi ville være med”*, sagde hun. Jeg går derop nu. Hvis du er på, så er det nu!”.

Du milde himmel. Desværre rådede jeg jo både over et styk kæreste og et styk dårlig samvittighed, og jeg var temmelig sikker på at den omgang kollegiebunkepul, som jeg antog, stod på programmet ikke ville være den mest begavede måde at reparere min i forvejen flossede samvittighed. Desuden havde jeg ikke de store ambitioner om at beskue Jonas' bare røv i aktion. Så min Gösser og jeg blev, begge lidt bitre, siddende alene tilbage i baren, da Lindsay gik op til de andre. En halv time efter var min øl tom, og jeg kom i tanke om, at Lindsays undertøj stadig lå uafleveret i en pose oppe i garderoben.

Smilende Susie

Yderdøren ind til den kollegiegang, som Susie boede på, var selvfølgelig låst. Jeg bankede på i mindst ti minutter uden resultat. Udenfor var det koldt som bare fanden, så jeg var desperat for at få fat i min frakke, som hang i garderoben bag den låste dør. Efter yderligere fem minutter låste Susie endelig op. Hun var iført en lang beige cottoncoat, der var viklet skodesløst om hende, nærmest som en slåbrok. *“Hvor er Jonas?”*, spurgte jeg. *“Han er da taget hjem”*, svarede Susie. *“Yeah, right”*, svarede jeg og lettede forsigtigt på hendes ene frakkeskøde. Under frakken var hun nøgen. *“Nå, skal du med ind eller hvad?”*, spurgte hun med et smil.

Fuck, hun var lækker. Alligevel lykkedes det mig med sveden pibende fra panden at få fundet min frakke og mumlet, at det også var blevet sent, og om Susie ikke kunne give posen her til Lindsay, når hun så hende. *“Tror du ikke, jeg ved, hvad der er i den”* sagde Susie, fuldstændig rolig, og rystede hurtigere end en nymfoman kan nå at blotte kusinen indholdet ud på kollegiegangens gulv. Jeg gloede paf ned på Lindsays efterladte undertøj, og prøvede at komme i tanke om et begavet svar til den nøgne skotske studine, mens jeg funderede over om hendes eget undertøj monstro allerede befandt sig i en anden pose et andet sted. *“Dér er dit undertøj jo! Jeg synes nok, du manglede noget!”* skulle jeg måske have sagt.

Men det faldt mig ikke ind i situationen. Min hals var tør, og min hjerne stod helt, helt stille. Til sidst drejede jeg rundt på hælen, råbte godnat, spurtede ned ad trappen og ud i den vinterkolde østrigske nat.

Gösser macht er grösser

“Godt gået”, sagde jeg til Jonas, da vi mødtes et par dage senere. *“Med hvad?”*, spurgte han formentlig med det bredeste smil, der den dag blev produceret sydvest for Alperne. I ti minutter lod han som om, at der ikke var sket noget oppe på kollegieværelset, og han bare var taget hjem.

Jeg var ved at blive idiot. Til sidst gav han efter. *“De var helt vilde”*, sagde han, *“det var fandeme ligesom at være med i en pornofilm. Du tror det er løgn, men lige mens vi var godt i gang oppe på skrivebordet, gik døren op, og dér stod naboen. En ung, østrigsk knægt på måske nitten år, der ikke kunne forstå, hvorfor helvede vi larmede så meget. Hold da kæft, hvor han gloede. Så sad jeg dér. Som en sultan med sin krumsabel. På et skrivebord i bar røv, med to nøgne tøser omkring mig. Hej, sagde jeg, for hvad fanden siger man ellers. Han så helt vild ud. Så smækkede han døren, og vi kunne høre, at han løb sin vej ned ad gangen.”*

En god forretning

Foråret kom tidligt til Graz det år. Allerede i slutningen af januar slog vejret pludselig om. Fuglene fløjtede og temperaturen sneg sig op på forårsagtige femten grader, mens jeg for sidste gang cyklede rundt i Grazs idylliske gamle stræder for at aflevere nøgler, tømme min bankkonto og sige farvel til venner og kolleger. Mine seks måneder var lige pludselig brugt op, og det var tid til at tage hjem. Jeg afleverede min cykel hos Rudi, sagde tak for alt og tog med vemod for sidste gang sporvognen til *Hauptbahnhof*, hvor mit nattog mod København ventede.

Jeg havde fået løn under mit ophold. Omkring 10.000 kroner om måneden. Et legat var også røget min vej. En enkelt måned fik jeg sågar dobbelt løn. Jeg var helt sikker på, at det var en fejl, og en hel del mindre sikker på, om det var en fejl, jeg skulle gøre nogen opmærksom på. Det viste sig, at der i Østrig er tradition for at man får tretten månedslønninger om året, og den ekstra månedsløn gjaldt åbenbart også for praktikanter med halvårsansættelser. Skat betalte

jeg stort set ikke på grund af fradrag og diæter, og virksomheden AVL havde stillet fri lejlighed, frokost og telefon til rådighed.

Med andre ord væltede jeg mig i penge og havde ingen faste udgifter. Lige meget hvor mange øl jeg drak, og hvor meget *Schnitzel mit Pommes, Strudel* og *Knödel* jeg åd, kunne jeg ikke nå at bruge alle de penge, jeg tjente.

Jeg hævdede hele min opsparing, 55.000 schilling, proppede dem diskret i lommen og steg på toget. Barvognen turde jeg ikke besøge for hvem ved, hvad der kunne ske ved at gå på bar med 30.000 kroner i kontanter i lommen. Jeg sov med bukserne på og soveposen lukket godt til. Jeg drømte om øl, *Leberkäse* og sækkepibemusik.

Efter 12 timer i drømmeland nåede jeg Københavns Hovedbanegård. Jeg tog ind til DTU og afleverede min meget tekniske rapport, hvori ingen af ordene druksemester, økonomisk overskud, skotsk country dance eller *“Krügerl”* indgik.

Mad og drikke i Østrig

I Østrig er det almindeligt, at man til frokost kun serverer en dessert. Denne tradition findes kun særdeles få steder. Her følger en ordbog for det mærkværdige østrigske køkken:

Typiske østrigske retter:

- Knödel - klistret brødbolle, ofte indbagt med bacon og grøntsager.
- Kaiserschmarrn - karamelliseret pandekage, ofte serveret med tranebærsaauce.
- Germknödel - luftig gærdejsbolle med blømmemarmelade i midten og ofte serveret med vanilleis og smeltet smør.
- Tafelspitz - oksekød kogt i suppe og serveret med kartofler og peberrod.
- Selchfleisch - først røget, så kogt kød ofte serveret med Sauerkraut (gæret kål).
- Leberkäsesemmel - sandwich der består af okse- og svinekød, bacon og løg, der er bagt i ovnen som et farsbrød.
- Schweinsbraten - flæskesteg (ofte serveret med Knödel og Sauerkraut).
- Wienerschnitzel - klassikeren lever i bedste velgående og serveres næsten altid mit Pommes.

Alkoholiske drikke:

- Øl: Märzen (lys pilsner), Pils (pilsner), Zwicklbier (ufiltreret pilsner), Bock (stærk sødlig pilsner), Dunkel (mørk øl), Weizenbier (hvedeøl), Hefeweizen (ufiltreret hvedeøl)
- Fadølsstørrelser: Pfiff 0,2 liter, Seidel 0,3 liter, Krügerl 0,5 liter, Maß 1,0 liter, Doppelmaß 2,0 liter
- Brændevin: Obstler (snaps med svag frugtsmag)

Kaffe:

- Kleiner Schwarzer eller Mokka (Østrigsk espresso)
- Großer Schwarzer (dobbelt mokka)
- Kleiner/ Großer Brauner (enkelt/dobbelt mokka med mælk)
- Verlängerter (cafe latte)
- Franziskaner (halv mokka, halv varm mælk plus flødeskum)
- Kapuziner (mokka med flødeskum)
- Einspänner (dobbelt mokka med flødeskum)
- Wiener Eiskaffee (kold mokka med vaniljeis og flødeskum)

Mahlzeit! (velbekomme)